

УДК 616.24-002:615.015.6

Бойко Д.М., Бойко М.Г., Бойко О.С., Чорнуха В.Л., Хрищук В.О.

СТАН ПРОБЛЕМИ ТЮТЮНОПАЛІННЯ СЕРЕД СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

Актуальність проблеми обумовлена значним поширенням тютюнопаління серед професіоналів медичної галузі та безпосереднім впливом цієї категорії осіб на реалізацію комплексних заходів, спрямованих на поліпшення здоров'я населення. Мета роботи. Провести аналіз отриманих результатів анкетування, присвяченого вивченню споживання тютюнових виробів серед студентів медичного навчального закладу та визначити актуальність проблеми з урахуванням вікових, гендерних та професійних особливостей. Матеріали та методи. Анкетування проведено з 2014 по 2015 р.р. на базі ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія». За цей період добровільно заповнити анкету погодився 1491 учасник (частка чоловіків - 549 осіб; вік - $19,99 \pm 2,38$ року). Коректно заповнили анкету 1484 учасники з генеральної сукупності обсягом 3033 особи. Точність результатів опитування складає $\pm 1,799\%$ для 95% довірчого інтервалу. Результати дослідження. Загальна кількість курців склала 27% (395/1089). Серед відвідувачів стоматологічного факультету та студентів, що навчаються за спеціальністю «лікувальна справа» зафіксовано майже рівну кількість споживачів тютюнових виробів, що склало 28 % 170/(437) та 26% (225/662) відповідно ($p > 0,05$). Аналіз поширеності тютюнопаління за статтю не виявив значимих відмінностей між факультетами. Стан споживання тютюнових виробів серед жінок в межах 32-39% значно перевищує загальнонаціональні дані (10-19,9%). Найбільша інтенсивність вживання тютюнових виробів спостерігається серед осіб чоловічої статі на 6-му курсі навчання факультету «Лікувальна справа» - Ме (25 %; 75 % = 7,00 (4,00; 7,60) (пачко-року). Частка курців серед студентів мала тенденцію до збільшення протягом навчання ($R=0,360$; $p < 0,001$). Висновки. Серед молоді спостерігаються високі значення інтенсивності споживання тютюнових виробів ($p < 0,001$), що мають слабку тенденцію до наростання з часом. Значна частка курців жіночої статі (32-39 %) потребує особливої уваги під час розробки профілактичних заходів та інформаційних матеріалів.

Ключові слова: паління, тютюн, стоматологія, лікувальна справа.

Робота є фрагментом науково-дослідної теми: «Комплексна реабілітація хворих на кардіологічну, легеневу, неврологічну патологію та довгострокова оцінка її ефективності з урахуванням ступеня фізичної активності, кардіореспіраторних і метаболічних критеріїв здоров'я», номер держреєстрації 0114U006405.

Вступ

Актуальність проблеми обумовлена значним поширенням тютюнопаління серед професіоналів медичної галузі та безпосереднім впливом цієї категорії осіб на реалізацію комплексних заходів, спрямованих на поліпшення здоров'я населення [2, 3, 4, 5].

За результатами власних досліджень у цій царині [6, 7, 8, 9] можемо констатувати, що серед студентів-медиків у вітчизняному медичному вищому навчальному закладі проблема тютюнопаління є актуальною та потребує уваги. Боротьба з тютюнопалінням має бути частиною комплексної програми здоров'я, що включає різноплановий інформаційний вплив у контексті формування знань та навичок принципів здорового способу життя.

В Україні дослідженню тютюнопаління серед спеціалістів-медиків не приділяється достатня увага, що визначає актуальність наукових пошуків у даному напрямку.

Мета роботи

Провести аналіз отриманих результатів анкетування, присвяченого вивченню споживання тютюнових виробів серед студентів медичного навчального закладу та визначити актуальність проблеми з урахуванням вікових, гендерних та професійних особливостей.

Матеріали та методи

Анкетування проведено з 2014 по 2015 р.р. на базі ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія». За цей період добровільно заповнити анкету погодився 1491 учасник (частка чоловіків - 549 осіб; вік - $19,99 \pm 2,38$ року). Коректно заповнили анкету 1484 учасника з генеральної сукупності обсягом 3033 особи. Точність результатів опитування складає $\pm 1,799\%$ для 95% довірчого інтервалу.

Статистична обробка отриманих даних проводилася із застосуванням таблиць 2x2, U критеріїв Мана – Уїтні, Вілксона для парних порівнянь, Колмогорова-Смірнова, Вальда-Вольфовіца, рангового дисперсійного аналізу Краскела Уолеса, χ^2 , рангового коефіцієнта кореляції Спірмена, t критерію Ст'юдента за допомогою програми для статистичного аналізу AnalystSoft, StatPlus. Версія 2009. Див. <http://www.analystsoft.com.ru>. Серійний номер: 3-Uz9IU-Zjkz. Параметри учасників досліджень, які за своїми характеристиками підлягали обчисленню за допомогою параметричних методів статистичної обробки даних, представлені у вигляді середнього (M) та стандартного відхилення (SD). Числові дані, що розподілялись асиметрично, надані у вигляді медіани (Me) та числових параметрів 25 і 75 квартилю (25 %; 75 %). Відмінності вважалися статистично достовірними при значенні

ймовірності похибки $p \leq 0,05$.

Результати та обговорення

Загальна кількість курців склала 27% (395/1089). Серед відвідувачів стоматологічного факультету та студентів, що навчаються за спеціальністю «лікувальна справа» зафіксовано майже рівну кількість споживачів тютюнових виробів, що склало 28 % 170/(437) та 26% (225/662) відповідно ($p > 0,05$). Оцінюючи отримані дані у співставленні з результатами міжнародних досліджень, можна констатувати, що у країнах з розвинутою економікою серед студентів-медиків спостерігається менша майже на 4 та 5% частка курців на стоматологічному та

медичному факультетах відповідно [2].

Аналіз поширеності тютюнопаління за статтю не виявив значимих відмінностей між факультетами. Поширеність споживання тютюнових виробів серед жінок в межах 32-39% значно перевищує загальнонаціональні дані (10-19,9%), що викликає закономірну стурбованість [4].

Окремо проведено деталізований порівняльний аналіз значень параметрів стажу паління тютюнових виробів у пачко-роках з урахуванням специфікації факультету, гендерних особливостей та тривалості навчання (табл. 1).

Таблиця 1.

Значення параметрів стажу паління тютюнових виробів у пачко-роках

Курс	Чоловіки	Жінки	Сумарно
Спеціальність «Стоматологія»			
1	0,80 (0,25; 1,00) #†‡	0,87 (0,12; 1,50) #†‡*	0,87 (0,50; 1,25) ‡‡†*
2	1,00 (0,30; 2,75) #†‡	0,75 (0,25; 0,95) ‡‡†*	0,75 (0,30; 2,10) ‡‡†‡*
3	1,50 (0,75; 3,00) #†‡	1,02 (0,50; 1,62) #†‡*	1,25 (0,60; 2,00) ‡†‡
4	1,70 (0,75; 8,00) ‡‡†*	3,50 (1,87; 6,60) #†‡	2,75 (1,50; 6,75) #†‡
5	2,25 (0,75; 3,97) ‡†‡	0,70 (0,50; 1,35) ‡‡†*	1,10(0,60; 3,37) ‡‡†‡
Спеціальність «Лікувальна справа»			
1	1,50 (0,33; 4,00) ‡	0,20 (0,10; 0,47)	0,77 (0,20; 2,62)†‡
2	0,80 (0,45; 2,50) #†‡ ‡	1,00 (0,35; 1,55) #† ‡	1,00 (0,45; 2,40)†‡ ‡
3	1,90 (0,90; 3,30) ‡† ‡	2,00 (1,25; 2,32) #† ‡	2,00 (1,00; 3,60)†‡ ‡
4	3,50 (1,75; 6,70)	1,00 (0,35; 1,50) ‡	3,00 (1,20; 6,00) ‡ ‡
5	3,50 (1,00; 6,50) ‡	1,50 (0,90; 2,50) #†‡ ‡	3,02 (1,00; 3,87)†‡ ‡
6	7,00 (4,00; 7,60)	2,00 (1,35; 3,25)	4,90 (2,00; 7,10)

Примітки: * - $p < 0,05$ при порівнянні з показниками чоловіків групи «Лікувальна справа» 3-го курсу; # - $p < 0,05$ при порівнянні з показниками чоловіків групи «Лікувальна справа» 4-го курсу; ‡ - $p < 0,05$ при порівнянні з показниками чоловіків групи «Лікувальна справа» 5-го курсу; † - $p < 0,05$ при порівнянні з показниками чоловіків групи «Лікувальна справа» 6-го курсу; ‡ - $p < 0,05$ при порівнянні з показниками сумарних значень групи «Лікувальна справа» 3-го курсу; ‡ - $p < 0,05$ при порівнянні з показниками сумарних значень групи «Лікувальна справа» 4-го курсу; ‡ - $p < 0,05$ при порівнянні з показниками сумарних значень групи «Лікувальна справа» 5-го курсу; ‡ - $p < 0,05$ при порівнянні з показниками сумарних значень групи «Лікувальна справа» 6-го курсу; ‡ - $p < 0,05$ при порівнянні з показниками жінок групи «Лікувальна справа» 6-го курсу; ‡ - $p < 0,05$ при порівнянні з показниками чоловіків групи «Стоматологія» 4-го курсу; ‡ - $p < 0,05$ при порівнянні з показниками жінок групи «Стоматологія» 4-го курсу; ‡ - $p < 0,05$ при порівнянні з показниками сумарних значень групи «Стоматологія» 4-го курсу.

Найбільша інтенсивність споживання тютюнових виробів спостерігається серед осіб чоловічої статі на 6-му курсі навчання

факультету «Лікувальна справа» - Me (25 %; 75 % = 7,00 (4,00; 7,60) (пачко-року). Такі значення стажу паління у спеціалістів віком (22,89±1,43

року) містить у собі значні ризики щодо здоров'я цих осіб та держави у майбутньому. Відомо, що одним з основних етіологічних чинників хронічного обструктивного захворювання легень (ХОЗЛ) є стаж тютюнопаління ≥ 10 пачко-років та вік більше 40 років [1, 10]. За збереження вищеведених (табл. 1) темпів інтенсивності тютюнопаління ця категорія осіб перейде у категорію значного ризику виникнення ХОЗЛ, ще до досягнення віку 40 років. Четвертий курс стоматологічного факультету став єдиним, де серед курців переважали жінки за значеннями пачко-років (табл. 1).

До тривожних тенденцій належить значна частка курців серед осіб жіночої статі обох факультетів (табл. 1), а зростання інтенсивності споживання тютюнових виробів має слабкий, проте значимий зв'язок з віком ($R=0,213$; $p<0,001$). Аналогічна тенденція зафіксована серед осіб чоловічої статі ($R=0,421$; $p<0,001$). Загалом, частка курців серед студентів мала тенденцію до збільшення протягом навчання ($R=0,360$; $p<0,001$).

Висновки

З-поміж обстежених студентів-медиків зафіксовано високі показники розповсюженості тютюнопаління (27%), а значення стажу паління на рівні Me (25 %; 75 % = 7,00 (4,00; 7,60) (пачко-року) у спеціалістів чоловічої статі віком (22,89 \pm 1,43 року) містить у собі значні ризики щодо здоров'я цих осіб та держави у майбутньому. Серед молоді спострігаються високі значення інтенсивності споживання тютюнових виробів ($p<0,001$), які мають слабку тенденцію до наростання з часом. Значна частка курців жіночої статі (32-39 %) потребує особливої уваги під час розробки профілактичних заходів та інформаційних матеріалів.

Література

1. Global Initiative for Chronic Obstructive Lung Disease (GOLD). Global strategy for the diagnosis, management and prevention of obstructive pulmonary diseases. – NHLBI : WHO Workshop, 2014. – 84 p.
2. The GTSS Atlas / C.W. Warren, S. Asma, J. Lee [et all.] / The CDC Foundation. — Atlanta, USA : The CDC Foundation by Myriad Editions, 2009. – 112 p.
3. The Health Consequences of Smoking—50 Years of Progress. A Report of the Surgeon General. [Text]. – Atlanta, GA : U.S. Department of Health and Human Services, Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Chronic Disease

- Prevention and Health Promotion, Office on Smoking and Health, 2014. – 943 p.
4. The Tobacco Atlas : Fourth Ed. / M. Eriksen [et all.] // Atlanta, GA: American Cancer Society; New York, NY : World Lung Foundation, 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.TobaccoAtlas.org.
5. WHO Framework Convention on Tobacco Control guidelines for implementation. – Geneva : World Health Organization, 2013. – 202 p.
6. Бойко Д.М. Аналіз розповсюженості паління серед молоді // Д.М. Бойко // Світ медицини та біології. – 2009. – № 2. – С. 6-10.
7. Бойко Д. М. Стан розповсюженості паління та ранніх симптомів хронічного обструктивного захворювання легень серед молоді [Текст] / Д.М. Бойко, М.Г. Бойко // Актуальні проблеми сучасної медицини. – 2010. – Том 10, Вип. 3 (31). – С. 109-113.
8. Бойко Д.М. Оцінка функції зовнішнього дихання та окремих характеристик ведення здорового способу життя / Д.М. Бойко, М.Г. Бойко, Л.Є. Бобирьова [та ін.] // Світ медицини та біології. – 2012. – № 2. – С. 10-14.
9. Бойко Д.М. Стан розповсюженості споживання продуктів тютюну та марихуани серед професіоналів медичної галузі [Текст] / Д.М. Бойко, М.Г. Бойко, О.С. Бойко [та ін.] // Актуальні проблеми сучасної медицини. – 2014. – Том 14, Випуск 3 (47). – С. 54-58.
10. Наказ МОЗ України від 19.03.2007 р. № 128 «Про затвердження клінічних протоколів надання медичної допомоги за спеціалістю «Пульмонологія»– Київ, 2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dec.gov.ua/mtd/dodatki/2013_555_HOZL/2013_555_hozl_kn.doc.

References

1. Global Initiative for Chronic Obstructive Lung Disease (GOLD). Global strategy for the diagnosis, management and prevention of obstructive pulmonary diseases. – NHLBI : WHO Workshop, 2014. – 84 p.
2. The GTSS Atlas / C.W. Warren, S. Asma, J. Lee [et all.] / The CDC Foundation. — Atlanta, USA : The CDC Foundation by Myriad Editions, 2009. – 112 p.
3. The Health Consequences of Smoking—50 Years of Progress. A Report of the Surgeon General. [Text]. – Atlanta, GA : U.S. Department of Health and Human Services, Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion, Office on Smoking and Health, 2014. – 943 p.
4. The Tobacco Atlas : Fourth Ed. / M. Eriksen [et all.] // Atlanta, GA: American Cancer Society; New York, NY : World Lung Foundation, 2012. – www.TobaccoAtlas.org.
5. WHO Framework Convention on Tobacco Control guidelines for implementation. – Geneva : World Health Organization, 2013. – 202 p.
6. Boyko D.M. Analiz rozpovsyudzenosti palinnya sered molodi // D.M. Boyko // Svit medytsyny ta biolohiyi. – 2009. – № 2. – С. 6-10.
7. Boyko D. M. Stan rozpovsyudzenosti palinnya ta rannikh symptomiv khronichnoho obstruktyvnoho zakhvoryuvannya lehen' sered molodi [Tekst] / D.M. Boyko, M.H. Boyko // Aktual'ni problemy suchasnoyi medytsyny. – 2010. – Т. 10, Vyp. 3 (31). – С. 109-113.
8. Boyko D.M. Otsinka funktsiyi zovnishn'oho dykhannya ta okremykh kharakterystyk vedennya zdorovoho sposobu zhyttya / D.M. Boyko, M.H. Boyko, L.Ye. Bobyr'ova [ta in.] // Svit medytsyny ta biolohiyi. – 2012. – № 2. – С. 10-14.
9. Boyko D.M. Stan rozpovsyudzenosti spozhyvannya produktiv tyutyunu ta marykhuany sered profesionaliv medychnoyi haluzi / D.M. Boyko, M.H. Boyko, O.S. Boyko [ta in.] // Aktual'ni problemy suchasnoyi medytsyny. – 2014. – Т. 14, Vypusk 3 (47). – С. 54-58.
10. Nakaz MOZ Ukrayiny vid 19.03.2007 r. № 128 «Pro zatverdzhennya klinichnykh protokoliv nadannya medychnoyi dopomohy za spetsial'nisty «Pul'monolohiya»– Kyev, 2007 [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupa : http://www.dec.gov.ua/mtd/dodatki/2013_555_HOZL/2013_555_hozl_kn.doc.

Реферат

СОСТОЯНИЕ ПРОБЛЕМЫ ТАБАКОКУРЕНИЯ СРЕДИ СТУДЕНТОВ-МЕДИКОВ

Бойко Д.Н., Бойко М., Бойко А.С., Чернуха В.Л., Хрищук В.А.

Ключевые слова: курение, табак, стоматология, лечебное дело.

Актуальность проблемы обусловлена широким распространением курения среди профессионалов медицинской отрасли и непосредственным влиянием этой категории лиц на реализацию комплексных мер, направленных на улучшение здоровья населения. Цель работы. Провести анализ полученных результатов анкетирования, посвященного изучению потребления табачных изделий среди студентов медицинского учебного заведения и определить актуальность проблемы с учетом возрастных, гендерных и профессиональных особенностей. Материалы и методы. Анкетирование проведено с 2014 по 2015 г.г. на базе ВГУЗУ «Украинская медицинская стоматологическая академия». За этот период добровольно заполнить анкету согласился 1491 участник (доля мужчин - 549 человек; возраст

- 19,99 ± 2,38 года). Корректно заполнили анкету 1484 участника из генеральной совокупности объемом 3033 человека. Точность результатов опроса составляет ± 1,799% для 95% доверительного интервала. Результаты исследования. Общее количество курильщиков составило 27% (395/1089). Среди слушателей стоматологического факультета и студентов, обучающихся по специальности «Лечебное дело», зафиксировано почти равное количество потребителей табачных изделий, что составило 28% 170 (/ 437) и 26% (225/662) ($p > 0,05$) соответственно. Анализ распространенности курения с учетом пола не выявил значимых различий между факультетами. Распространенность потребления табачных изделий среди женщин в пределах 32-39% значительно превышает общенациональные данные (10-19,9%). Наибольшая интенсивность потребления табачных изделий наблюдается среди лиц мужского пола на 6-м курсе обучения факультета «Лечебное дело» - M_e (25%; 75% = 7,00 (4,00; 7,60) (пачко-лет). Доля курильщиков среди студентов имела тенденцию к увеличению на протяжении обучения ($R = 0,360$; $p < 0,001$). Выводы. Среди молодежи наблюдаются высокие значения интенсивности потребления табачных изделий ($p < 0,001$), имеющие слабую тенденцию к нарастанию со временем. Значительная часть курильщиков женского пола (32-39%) требует особого внимания при разработке профилактических мероприятий и информационных материалов.

Summary

THE PRESENT STATE OF TOBACCO SMOKING PROBLEMS AMONG MEDICAL STUDENTS

Boyko D.N., Boyko M., Boyko A.S., Chee duha V.L., Hrischuk V.A.

Key words: smoking, tobacco, dentistry, general medicine.

The urgency of this problem is determined by widespread smoking among medical professionals and the direct influence of these persons on the implementation of comprehensive measures aimed to improve the health of the population. Objective: to analyze the results obtained by questionnaire poll devoted to the study of tobacco use among medical students and to determine the urgency of the problem, taking into account age, gender and professional features. Materials and methods. The survey was conducted for 2014 – 2015 at the Higher State Educational Institution "Ukrainian Medical Dental Academy." During this period, 1491 volunteers filled in the questionnaire (of them 549 males aged 19,99 ± 2,38 years). 1484 participants of 3033 of sampled population filled in the forms correctly. Results. The total number of smokers was 27% (395/1089). Among the students of the dental faculty and students of the medical faculty nearly an equal number of consumers of tobacco products is recorded, which accounted for 28% of 170 (/ 437) and 26% (225/662) ($p > 0.05$), respectively. Analysis of the prevalence of smoking by sex showed no significant differences between the faculties. The prevalence of tobacco consumption among women within the 32-39% is much higher than national data (10-19,9%). The highest rate of tobacco consumption is observed among males in their 6th year of General Medicine course. The proportion of student smokers tends to increase during their training ($R = 0,360$; $p < 0,001$). Conclusions. Among young people there are high values of the intensity of tobacco consumption ($p < 0,001$), with a slight tendency to growth over time. A significant portion of female smokers (32-39%) requires special attention in the development of preventive measures and information materials.